

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

วิทยานิพนธ์เรื่อง “ศึกษาพุทธจริยาที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา” มีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ เพื่อศึกษาพุทธจริยาที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา เพื่อศึกษาพุทธจริยากับพระธรรมวินัยที่เกี่ยวข้องและเพื่อศึกษากรณีศึกษาพุทธจริยาที่ปรากฏในพุทธกิจ ๔๕ พรรษา การศึกษาครั้งนี้มีบทสรุปและหัวข้อเสนอแนะ ดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาความหมายของพุทธจริยาในพระไตรปิฎก อรรถกถา พจนานุกรม และทัศนะของนักวิชาการทางด้านศาสนา ได้พบว่า พุทธจริยา หมายถึง พระจริยาในการทรงบำเพ็ญประโยชน์ของพระพุทธเจ้า แบ่งเป็น ๓ ประเภท คือ ๑. โลกัตถจริยา การบำเพ็ญประโยชน์แก่ชาวโลก ๒. ญาติัตถจริยา การบำเพ็ญประโยชน์แก่พระญาติ ๓. พุทธัตถจริยา การบำเพ็ญประโยชน์โดยฐานะเป็นพระพุทธเจ้า ลักษณะของพุทธจริยา สามารถแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท ใหญ่ๆ คือ (๑) พุทธคุณ ๓ ประการ คือพระปัญญาคุณพระคุณคือพระปัญญา พระวิสุทธิคุณ พระคุณคือความบริสุทธิ์และพระกรุณาคุณพระคุณคือพระกรุณา (๒) พุทธกิจ ๕ ประการ เวลาเช้า เสด็จออกบิณฑบาตร เวลาเย็นทรงแสดงธรรม เวลาค่ำประทานโอวาทแก่เหล่าภิกษุ เวลาเที่ยงคืน ทรงตอบปัญหาเทวดา เวลาจวนสว่างทรงแผ่ขยายพระญาณตรวดูสัตว์โลกที่พร้อมจะบรรลุธรรมควรที่จะเสด็จไปโปรด

จากการศึกษาพุทธกิจ ๕ ประการและพุทธจริยา ๓ ประการ จะปรากฏความสำคัญของพุทธจริยาในพระคุณสมบัติของพระพุทธเจ้าที่ควรน้อมนำมาประพฤติปฏิบัติ มีประเด็นที่สำคัญ ๕ ประการ คือ

- ๑) ทรงสอนสิ่งที่เป็นจริงและเป็นประโยชน์แก่ผู้ฟัง
- ๒) ทรงเข้าใจสิ่งที่พระพุทธองค์ทรงสอนอย่างถ่องแท้สมบูรณ์
- ๓) ทรงสอนด้วยเมตตามุ่งประโยชน์เพื่อผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน
- ๔) ทรงทำจริงได้อย่างที่สอนและเป็นตัวอย่างที่ดี
- ๕) ทรงมีบุคลิกภาพโน้มน้าวจิตใจให้เข้าใจสัจธรรมนิทสนม พึงพอใจ ได้ความสุข มีการสอนด้วยหลักการสอนที่ดีเยี่ยม

ในการศึกษาพุทธจริยากับพระธรรมวินัยที่เกี่ยวข้อง ในความสัมพันธ์ระหว่างพุทธจริยากับพระธรรมวินัยด้วยพุทธจริยาในการบัญญัติพระธรรมวินัยและข้อปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับพระวินัย โดยการนำหลักธรรมมาสอนพุทธบริษัท ๔ ในผู้ที่เป็นบรรพชิต ในผู้ที่เป็นคฤหัสถ์ ด้วยวิธีการสอนหลักธรรมแก่พุทธบริษัท ๔ วิธี คือ การสนทนา การบรรยาย การถามตอบปัญหา การวางกฎข้อบังคับ วิธีที่ทรงใช้มากคือการสนทนาและการบรรยาย ในประเภทอนุสาสนีปาฏิหาริย์

ด้วยความเป็นเอกบุรุษของพระพุทธเจ้า คำสั่งสอนทั้ง ๘๔,๐๐๐ พระธรรมชั้นตรี และพุทธธรรมเป็นสังฆธรรม สัทธรรม และกฎของธรรมชาติ เป็นดั่งแสงสว่าง ปัญญาส่องทางเพื่อให้ชีวิตของมวลมนุษย์เป็นอิสระจากกิเลส พระพุทธเจ้าทรงเสด็จออกประกาศพระพุทธศาสนา ทรงนำสังฆธรรมที่พระองค์ตรัสรู้ ออกเทศนาสั่งสอนตลอดพระชนม์ชีพ เป็นพุทธจริยาในการบำเพ็ญประโยชน์ทั้งโลกัตถจริยา ญาคัตถจริยาและพุทธัตถจริยา พุทธบริษัททั้ง ๔ สามารถน้อมนำหลักธรรมมาแก้ปัญหาสังคมปัจจุบัน ด้วยวิธีการแบบอริยสัจ ๔ ขั้นตอน ดังนี้

๑. ทุกข์ เป็นการกำหนดรู้ทุกข์ คือ การเข้าใจภาพ และขอบเขตของปัญหา เช่น เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นก็ต้องรู้ว่า สิ่งนั้นคืออะไรรุนแรงขนาดไหน

๒. สมุทัยของ เป็นการค้นหาสมุทัย คือ การสืบสวนหาต้นตอของปัญหาเพื่อจะได้แก้ปัญหาได้ตรงจุด

๓. นิโรธ เป็นการแก้นิโรธ คือการคาดคะเน ถึงสถานะที่แก้ปัญหาได้ ซึ่งเป็นเป้าหมายที่ต้องบรรลุ

๔. มรรค เป็นการดำเนินตามมรรค คือการฝึกฝนปฏิบัติตามมรรควิธีเพื่อให้บรรลุถึงสถานะไร้ปัญหาหรือวิธีแก้ปัญหา

สาเหตุของความคิดเห็นที่แตกต่างที่ทำให้ไม่มีสันติภาพ มีที่มาจากกิเลส ๓ ตัว คือ ตัณหา มานะ และทิฐิ ในการจะสร้างเอกภาพท่ามกลางความแตกต่างด้วยสันติวิธีมีรรคาสู่สันติภาพ สันติภาพนั้นเริ่มต้นจากสันติวิธี ต้องใช้หลักธรรม คือ โลกัตถจริยาการบำเพ็ญประโยชน์แก่ชาวโลก และสาราณียธรรม ๖ ประการ ๑. คิดด้วยเมตตา ๒. พูดด้วยเมตตา ๓. ทำด้วยเมตตา ๔. สาธารณโภคิตา ๕. ทิฐิสามัญญตา และ ๖. ศีลสามัญญตา เรื่องพุทธกิจเรื่องบทบาทฐานะพระบรมครู เรื่องขันติธรรม เรื่องพุทธโฆวาท เรื่องคำอุปมาอุปไมย คำเปรียบเทียบ เรื่องพุทธปรินิพพานและเรื่องคุณค่าทางจริยธรรม เรื่องเหล่านี้จะแสดงถึงพุทธจริยาที่มีคุณูปการแก่พระพุทธศาสนา กรณีศึกษาพุทธจริยาที่ปรากฏในพุทธกิจ ๔๕ พรรษา

สิ่งที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอนเหล่าพุทธบริษัททั้ง ๔ ด้วยพุททธิก ๕ อย่าง พุทธจริยา ๓ ประการ พุทธประวัติ ๘๐ พรรษา พุททธิก ๔๕ พรรษา คือ ผู้ที่เป็นมหาบุรุษนั้นย่อมดำเนินชีวิตอย่าง มีระเบียบแบบแผนในปัจจุบันขณะ จากพระราชกรณียกิจเกี่ยวกับเรื่องพุททธิก การบำเพ็ญประโยชน์ประจำวันของพระพุทธเจ้าทั้งภาคกลางวันและกลางคืนจนแทบไม่มีเวลาพักผ่อนเวลาบรรทม พระพุทธองค์จะหลับอย่างมีสติสัมปชัญญะ หลับในสมาธิ โดยวิธีการปฏิบัติ คือ พุททธิวิธี หรือการอนุเคราะห์แก่ชาวโลก, ญาติ, และพระพุทธเจ้ากับผู้อื่น ดังนี้

วิธีการปฏิบัติเพื่ออนุเคราะห์แก่ชาวโลกหรือโลกัตถจริยา สามารถที่จะสรุปได้ว่า ในพรรษาแรกหลังจากที่ทรงตรัสรู้ พระพุทธเจ้าก็ทรงดำเนินการประกาศศาสนาโดยไม่รีรอ โดยทรงส่งพระสาวกแยกย้ายกันไปแหล่ง ๑ องค์ พระพุทธองค์ได้ตรัสแก่สงฆ์ทั้งหลายว่า “พวกเธอจงจาริกไปเพื่อประโยชน์และความสุขแก่ชนหมู่มาก เพื่ออนุเคราะห์ชาวโลก เพื่อประโยชน์และความสุข แก่มนุษย์และทวยเทพ” จากพระดำรัสนี้แสดงให้เห็นว่า พระพุทธองค์ทรงวางเป้าหมายในการประกาศพระศาสนาไว้ว่า เพื่อประโยชน์และความสุขของมวลมนุษยชาติตลอดไปถึงอมนุษย์ด้วย เท่ากับเป็นการประกาศว่าพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาสำหรับมวลมนุษยชาติ

วิธีการปฏิบัติอนุเคราะห์แก่พระญาติหรือญาติัตถจริยา แบ่งได้ ๒ ประเภทใหญ่ ๆ คือ ๑) ญาติัตถจริยาในการบรรลุลหรรณของพระญาติศากยวงศ์และโกลิยวงศ์ ปรากฏว่าพระญาติส่วนใหญ่เป็นพระอรหันต์ มีส่วนน้อยที่บรรลุนิพพาน ๒) วิธีปฏิบัติของพระพุทธเจ้าที่มีแก่พระประยูรญาติโดยฐานะเป็นญาติในมงคลสูตร ทรงลดทอนฐานะของพระญาติให้เบาบางลงด้วยอิทธิปาฏิหาริย์และพระธรรมเทศนา

วิธีการปฏิบัติอนุเคราะห์โดยฐานะเป็นพระพุทธเจ้าหรือพุทธัตถจริยา ทรงบำเพ็ญประโยชน์แก่มหาชน ในการทรงบัญญัติสิกขาบท ในการทรงแสดงธรรมประกาศพระพุทธศาสนาให้พุทธบริษัททั้ง ๔ ได้รู้ทั่วถึงธรรมที่ควรปฏิบัติโดยที่มีได้ทรงมีอคติต่อลัทธิศาสนาอื่น ในการปฏิบัติหน้าที่ของพระพุทธเจ้าทางบทบาทในฐานะบรมครูจนได้ชื่อว่าเป็นพระบรมครูผู้ยอดเยี่ยม ในบทบาทเกี่ยวกับความมั่นคงของพระพุทธศาสนาทรงมีความเคารพธรรมและการตั้งพระธรรมวินัยเป็นศาสดาแทนพระองค์อันเป็นเหตุให้พระพุทธศาสนาประดิษฐานมั่นคงสืบมา และทรงมีหลักในการแสดงธรรม ๔ ประการ คือ ทรงแสดงธรรมตามอัธยาศัยของพระองค์เอง ทรงแสดงธรรมตามอัธยาศัยของผู้อื่น ทรงแสดงธรรมไปตามลักษณะของปัญหาที่มีผู้ทูลถาม และทรงแสดงธรรมไปตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น แต่อย่างไรก็ตามยังมีหลักในการแสดงธรรมที่เป็นรายละเอียดปลีกย่อยอื่นๆอีก

๕.๒ ข้อเสนอแนะ

ตามที่ผู้วิจัยได้ศึกษาพุทธจริยาที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา ทำให้เห็นแนวทาง และข้อเสนอแนะต่าง ๆ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้มีข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่จะทำการวิจัย เพื่อการศึกษา ในครั้งต่อไป

๕.๒.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑. ควรจะได้มีการรณรงค์ส่งเสริมพัฒนาทางด้านจิตใจ โดยความร่วมมือกันของผู้บริหาร บ้านเมืองและองค์กรสูงสุดของคณะสงฆ์ ให้สามารถเจริญเติบโตทันกับวัฒนธรรมตะวันตกและเทคโนโลยีสมัยใหม่

๒. ควรจะได้มีให้ความร่วมมือกันแก้ไขปัญหาในสังคม โดยกระทรวงศึกษาธิการควร กำหนดบรรจุเป็นแผนการเรียนการสอนไว้ในหลักสูตรขั้นพื้นฐาน

๓. ควรจัดกิจกรรมการบำเพ็ญประโยชน์เพื่อผู้อื่น ด้วยปัญญาบริสุทธิ์ที่ประกอบด้วย ความกรุณาและความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน โดยองค์การปกครองทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค สังคมและชุมชนจะได้อยู่ร่วมกันอย่างสามัคคีและปกติสุข

๕.๒.๒ ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรจะได้มีการศึกษาทำการวิจัยเกี่ยวกับเรื่องพุทธจริยา ในด้านต่างๆดังนี้

๑. การศึกษาพุทธจริยาต่อสันติสุขในสังคมไทย
๒. การศึกษาโลกัตถจริยาในพุทธจริยา
๓. การศึกษาญัตตถจริยาในพุทธจริยา